

Afb. 1 : Orchideëngroep in de Gelderse Vallei. 1 *Gymnadenia conopsea*. 2. *Platanthera bifolia* ssp. *laxiflora*. 3. *Dactylorchis maculata* ssp. *typica*

DE ORCHIDEEËNSTAND VAN DE GELDERSE VALLEI, EN VAN DE OMGEVING VAN NIJMEGEN VERGELEKEN MET DIE VAN ZUID-LIMBURG.

door J. J. G. PRICK te Nijmegen
en L. GRÉGOIRE en H. WILLEMS te Maastricht
met photo's van mevrouw J. PRICK-HOEFNAGELS

Spreekt men in Nederland over in het wild voorkomende orchideeën, dan denkt men onwillekeurig aan Zuid-Limburg en aan sommige duingebieden. Inderdaad vindt men hier de rijkste en soortenrijkste vegetaties. Doch ook elders in den lande zijn er gelukkig nog interessante gebieden aan te wijzen.

Wij waren in de gelegenheid een studie te maken van- en in groeiplaatsen van de Gelderse

Vallei en in de omgeving van Nijmegen. Voor zover ons bekend zijn dit vooral de nog aanwezige relictten van vroeger veel rijkere gebieden, onder andere: onder Ede, Veenendaal, Beuningen en Groesbeek, die de bijzondere aandacht vragen. Ze zijn te vinden in de vochtige veengraslanden, *Molinieto-Arrhenatheretea*, en wel voornamelijk in het *Molinion-Coeruleae*, het pijpestrootjes-verbond.

Het is vooral het geslacht *Dactylorchis* Vermln. dat het meest en het rijkst is vertegenwoordigd. Hiervan vonden wij de volgende vertegenwoordigers:

- D. incarnata typica*
- D. incarnata* var. *brachyphyllum*
- D. praetermissa* (waarvan één exemplaar van pl.m. 1.50 m.!)

Fig. 2 : *Platanthera bifolia* ssp. *densiflora*.

- D. praetermissa* var. *junialis*
- D. majalis*
- D. maculata* *typica*
- D. maculata* var. *ericetorum*
- D. maculata* var. *genuina* Rchb.
- D. maculata* ssp. *elodes*
- D. maculata* ssp. *pseudo-traunsteineri*.

Het behoeft niet te verwonderen, dat, waar zovele vertegenwoordigers van dit zo polymorphe geslacht bij en door elkaar groeien en bloeien, allerlei dubieuze overgangen en hybriden worden aangetroffen en dat er bijna zeker buiten de hier genoemde nog andere zullen blijken aanwezig te zijn.

In het algemeen gesproken, menen wij te mogen zeggen, dat, waar — vergeleken bij

Limburg — slechts enkele vertegenwoordigers van dit genus ontbreken, de bedoelde Gelderse gebieden in belangrijkheid slechts weinig voor de overeenkomstige Limburgse behoeven onder te doen.

Behalve *Dactyl-orchideeën* troffen wij verder ook nog aan:

- Orchis morio*
- Gymnadenia conopsea*
- Epipactis helleborine*
- Epipactis palustris*
- Platanthera bifolia* ssp. *densiflora*
- Platanthera bifolia* ssp. *laxiflora*
- Listera ovata*.

Voor ons was het ook merkwaardig te constateren, dat *Gymnadenia conopsea* hier in de veenachtige weiden vrij regelmatig voorkomt. Echter zijn hier deze planten ons inziens minder

Afb. 3 : *Platanthera bifolia* ssp. *laxiflora*.

krachtig en de bloeiaren ijler, dan hun Limburgse soortgenoten van de kalkweiden.

In het algemeen kon ook nog worden geconstateerd, dat daar, evenals op vele andere plaatsen, door het ontwateren en het in cultuur brengen van de vroeger veel rijkere gebieden, de orchideeënstand zichtbaar achteruitgaat en dat soorten als: *Anacamptis pyramidalis*, *Liparis loeselii* en *Hammarbya paludosa*, waarvan vooral de eerste in de buurt van Nijmegen vroeger veelvuldig voorkwam, thans nagenoeg, misschien geheel verdwenen zijn.

DIPTERA VAN ZUID-LIMBURG. III.

door BROEDER THEOWALD

In het afgelopen jaar ontving ik weer verschillende interessante *Diptera* uit het Zuid-limburgse fauna-gebied. Hoewel Echt strikt genomen buiten dit gebied valt, zoals dit door Blöte (1926) wordt begrensd, heb ik ook enkele soorten opgenomen, die daar verzameld zijn, daar zij hoogstwaarschijnlijk ook wel meer Zuidelijk gevangen zullen worden.

DIPTERA NEMATOCERA (muggen): BIBIONIDAE:

Amasia funebris Meigen (= *Penthtria holosericea* Meigen): Het is een zwarte spinachtige mug. Vooral het ♂ heeft een spinachtig uiterlijk, omdat bij hem de vleugels verkort en dikwijls zelfs helemaal afwezig zijn. De larve, die sterk gestekeld is leeft in bossen in de strooisellaag en in rottend hout. Ook de pop is enigszins gestekeld, maar niet zo uitgesproken als de larve.

Deze mug is in Nederland slechts enkele malen gevangen, o.a. eenmaal in de omgeving van Maastricht (Schmitz, T. v. E. 52, p. 79).

Dit exemplaar werd gevangen in de omgeving van Heerlen, (1—V—1953, Br. Arnoud).

TIPULIDAE:

In het moerassige gebied van het Caumerdal, in de omgeving van Heerlen, werden dit jaar twee ♂ exemplaren gevangen van *Tipula pagana* Meigen (Br. Arnoud, 16—X—1953). De ♂♂ van deze soort zijn normaal gevleugeld, de ♀♀ echter hebben maar heel korte vleugels en zijn soms helemaal vleugelloos. Het zijn heel typische dieren van ongeveer 1½ cm lengte, die maar moeilijk als mug worden herkend. Tot nu toe had ik maar een ♂ exemplaar uit Nederland onder ogen gehad. Het was afkomstig uit Winterswijk. Een ♀ exemplaar is nog nooit in Ne-

derland gevangen; het zou de moeite lonen daar eens naar uit te zien. Deze soort komt voor op moerassige plaatsen in en bij bossen. Het is een najaarssoort, die pas in October verschijnt.

DIPTERA BRACHYCERA (vliegen): DOLICHOPODIDAE:

Hydrophorus albiceps Frey: Deze soort was nog onbekend in Nederland. Zij is in 1915 door Frey als aparte soort beschreven naast *borealis* Loew, die hier onbekend is. Over de ontwikkeling e.d. is niets bekend. De verschillende soorten uit het genus *Hydrophorus* zijn echter alle dieren, die zich bij voorkeur vlak bij het water ophouden. Verschillende soorten kunnen ook heel gemakkelijk over de wateroppervlakte lopen. Naast soorten die alleen langs het zoete water voorkomen, en soorten die alleen langs de kust voorkomen en daar tussen wieren hun ontwikkeling doormaken, zijn er ook enkele soorten die én langs het zoete water én langs de kust te vinden zijn. Dit moet bij de larven wel heel bijzondere eisen stellen aan het systeem der water-regulatie. (Brunssum, 8—III—1952, Br. Arnoud).

SYRPHIDAE:

Pocota apiformis Schrank: Over deze soort is vorig jaar in dit tijdschrift een mededeling gedaan (Dipt. v. Zuid-Limburg II, no 6-7, Juni 1953). Van dhr P. v. Doessburg Sr. ontving ik hierover enige opmerkingen. Vooreerst moet deze soort volgens de Engelse systematici heten: *personata* Harris. De auteur van deze naam heeft bijschriften gegeven bij plaatwerk over allerlei insecten en deze insecten dikwijls ook van namen voorzien (1776, 1782). Deze namen zijn nooit verder bekend geraakt, maar zij voldoen veelal aan de eisen, in de nomenclatuurgeregels gesteld. Thans worden verschillende van zijn namen om prioriteitsredenen door de Engelse systematici weer in gebruik genomen.

Een tweede opmerking werd gemaakt over het milieu, waarin de larven opgroeien. Aangegeven was, dat zij te vinden zouden zijn in de nesten van hommels, o.a. van *Bombus terrestris* L. Dit wordt aangegeven door Sack (1930). Volgens Lundbeck (1916) komt de larve echter voor in het rottende materiaal, dat zich in gaten van bomen bevindt, vooral bij populieren. Deze auteur haalt verder nog Verrall aan, die in een collectie twee exemplaren gevonden heeft met het bijschrift: gekweekt uit larven uit het nest van *B. terrestris*. Dit moet volgens